<<މިލިޔުންތަކީ ދިވެހި ބަހަށް އަޅުއް، ދިވެހި ހުރިހާ އަޚުންނާއި އުޚްތުންނަށް ދިލަވިދާ އޮބާ ދަޢުވަތުއް އިންޒާރަކަށް އަޅުގަނޑުގެ ލިޔުއިވާ ލިޔުންތަކެކެވެ. ލިބޭ ޘަވާބުން ހުރިހާ އަޚުންނާއި އުޚްތުންނަށް ދިނުމަށް އެދެމުން އެންމެހައިގެ ހާލަތު ދޫކޮށް އެދެމެވެ. جزاكم الله خيرا>>

<u>**މުޤައްދިމާ**</u>

بسم الله والحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله

أما بعد

މިއަދުގެ މުސްލިމުންގެ ޙާލަތު ކުރިއަށް ދިޔުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު ކަމެކެވެ. ހުރިހާ މުސްލިމުންގެ ސަލަފުއްޞާލިޙުން ތަރުބިއްޔަތުދިނީ ޢިލްމާއި ޝަރުޢު ބައްދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުން "ޢިލްމަށް ދެއްވި ޢިލްމު"އިންނެވެ. މިއަދުގެ ފަހުގެ ޒަމާނާއި އެކު ޢިލްމު ބޭނުންކުރާ ސަބަބު ނަމަވެސް ދީނުގެ ޢިލްމު ލިބުނު ހިތްވަރު ކިޔާ ދުނިޔަވީ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީނުގެ ބޭނުން ހިތްޖެހުން ހުރިހާ ކަމެއް ހުރިހާ މުސްލިމުނަށް ވެސް ކިޔަވައިދިނުމަށް ދީނުގައި ބޭނުމެއް ނުހިންގާ ކަމެއް ނުކުރެވޭ މުސްލިމުންނަށް،
މުސްލިމުންގެ ޢިލްމާއި ކުރިއަށްދިޔުން ސަލަފުއްޞާލިޙުންގެ ތަރުބިއްޔަތާ ވިދާޅުވި ކަމަކީ ހަމަ ދީނެވެ. އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތު ދިނުމަށް އެދެމެވެ. މިކަމަށް ފަރުޟު ކަމެއް ދައުލަތުގެ ހިމާޔަތް ދިނުމަށް މުސްލިމުން މަޤްޞަދު ހިފައިގެން އަހުލުއްސުންނަތުގެ މީހުންނަށް އެދެމެވެ.
މުސްލިމުން މަޤްޞަދަކީ އަޚުލާޤު ދެމެހެއްޓުން ނަސޭހަތްދިނުމުގެ ތަޤްވާ ބޭނުންކުރުމުގެ ބަޔާނެވެ. މުސްލިމުން ބޮޑުކުރާ އެއް އިތުރުކުރުން ވާނީ ހިތުގައި ބައެއް މުސްލިމުން ދީނުގެ އެކު
އަޅުގަނޑުމެން އެއް ތަޢުލީމްދިނުމަށް ނަޞޭޙަތް އަޅުގަނޑުމެން އެއް ޙަޤީޤަތް ބޭނުން އަދި ފިޔަވަޅު މުސްލިމުން ދޫކުރި އެއް
ދުސްތޫރުން ހަމަކުރި ކަމެވެ. މިއީ ހަނދާންތަކަ މުސްލިމުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންނާއި ދެކޮޅުހަދާ ވަކިވާ ތަނުގެ. އަދި މިއީ އެކަމުގެ ފުރުޞަތު.
ސަލަފުއްޞާލިޙުން އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަން އެއް އަޅުގަނޑުމެން އަދާކުރުމަށް ވާޖިބުވެއްޖެ، އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމު ބާރުވެރިވެއްޖެ، އަޅުގަނޑުމެން
މުސްލިމުން ކަންތައްތަކުގެ ނަތީޖާ މިންވަރެއް އެކުލެވޭ، އަދި މުސްލިމު މުސްލިމާ ގެދޮރު ހަމަޖެހޭ ނަތީޖާއެއް މިންވަރު
މުސްލިމު. ދުނިޔޭގެ ސަރުކާރުން މިލްކިއްޔަތު މުސްލިމު މުސްލިމުން ދިފާޢުކުރަމުން، އަދި މުސްލިމުން ކަންކަމުގެ ވަކިވެއްޖެ، އަދި
މުސްލިމުން މުސްލިމުގެ ގެދޮރު ހަމަޖެހިލާއްވާ މިންވަރަށް އެއް. މިހާ މިހާ ޖަމާޢަތާ އެކުލެވޭ ހަރަކާތް އެކަށީ
ދީނުގެ ޒާތް. މިއަދުގެ ކަންތައް ހަނދާނުގައި ކިޔަވާ ބަލަ މިނުގެ ބައެއް ފުރުޞަތު ނިސްބަތުގެ ނަތީޖާ
މިލަކާ ދުނިޔަވީ ފަރާތެއް ނިސްބަތް. މިއީ ޝަރުޢީ ހަސްތަކުގެ ޙުކުމްތައް ކިޔަވައިދިނުމަށް. ޝަރުޢީ ދީނީ ފިކުރުތަކެވެ.

އެއްގޮތަކަށްވެސް އަހަރުމެން އިތުރުކުރިކަމަކަށް ނުވާނެ ބުނިނަމަ "އީމާނާއި ކުފުރުގެ މައްސަލައަކީ އެއީ ދީނީ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މުހިންމު މައްސަލައެކޭ" ބުނިނަމަވެސް. ސަޙާބާކަލުންނަށް އޭގެ މައްސަލަ ބަޔާންވެގެންވާ ހުކުމްތައް ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގެވެސް ބިނާވެގެންވާކަމެވެ. الله تعالى ވިދާޅުވެއްވީ:

Lǰ ȷ ζ ł ŧ NJÒ ŃHUŁŁÆ ŃHĀ'ntm̧ ǒǒāĀŁŁζèŁ èŃ ĮŇĭğTĀŁŁǨHĀŇŁōŁĀŁ'ŋǬŁǬ ā ǫ̇ ą̄ ǟ ŧ ŁŴĀŹ ÕŇĒ ŁǴ Ł

"ފާފަތައް ކުރިމީހުން، އެމީހުންގެ ދިރިއުޅުމާއި، މަރުވުން، އީމާންވެ، ހެޔޮ އަމަލުތައް ކުރިމީހުންނާއި އެއްފަދަ ކަމުގައި ހީކުރަނީ ބާއެވެ؟ އެމީހުންގެ ހުކުމް ހުރީ ނުބައިވެގެންވެއެވެ." (ޖާޘިޔާ ސޫރަތުގެ 21ވަނަ އާޔަތް)

އާޚިރަތުގައި ހުކުރާ ވަޒަންކުރުމުގެ އެނބުރިއައުން ސުވަރުގެއަށް ނުވަތަ ނަރަކައަށް ދިޔުން ބިނާވެގެންވަނީ ނުވަތަ ހުއްޖަފުރިވަނީ އީމާނާއި ކުފުރުގެ މައްސަލައިގެ މައްޗަށެވެ.[1]

ދެން އޭގެ ދުނިޔަވީ ހުކުމްތަކެވެ. މިއީ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެކެވެ. އޭގެތެރެއިން

1- ސިޔާސީ ކަންތައްތައް:

މީގެ އެކުލެވިގެންވަނީ ކޮންމެ ރަށެއް ނަމަވެސް ވެރިންނާއި، ހުކުމްކުރާ ނިޒާމުތަކުގެ މައްސަލަތަކެވެ. އީމާނާއި ކުފުރު މިކަންތައްތަކާއި ގުޅިގެންވާ ވަރަށްވެސް ގިނަ ހިސާބަކަށް. އެއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން އެއްބަޔަކު އަޅުވަންޖެހޭ ވަރަކަށް ނޫން މިކަންތައް ދޭތި. މިކަންތައްތަކީ ހުރިހާ މުސްލިމުންވެސް މިކަމުގައި ޝާމިލުވާފަދަ ގޮތަކަށް.[2]

ސަޙާބާކަލުންވެސް ހަމަކަށަވަރުން الله تعالى ވަފާތުކުރެއްވީ މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް މުސްލިމު ވެރިއަކު ކަނޑައެޅުމާއި، އަދި އެކަމަށް ނަސޭހަތްދީފައި، އެކަމަށް އިޚްތިލާފުވުން، އެއީ الله تعالى އެމީހުންގެ މައްޗަށް ހަވާލުކުރެއްވި ފުރަތަމަ ކަމުގެ ވެރިޔާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުން، ނުވަތަ އެހީތެރިވެދިނުމެވެ. އަދި އެމީހުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބު ކުރައްވާ ވެރިޔާ ކާފަރުވެއްޖެނަމަ

[1] މިހާރު މުއުމިނަކަށް ވެއްޖެނަމަ އޭނާ ދާނީ ސުވަރުގެއަށް، ބާޣީ ފާފަވެރިއެއްނަމަ الله تعالى އެދިވަޑައިގަންނަވާނަމަ ނަރަކައަށް ވަދެފައިވެސް ސުވަރުގެއަށް، ނަމަވެސް ކާފަރެއްނަމަ ދާނީ ނަރަކައަށް

[2] ވެރިޔާގެ ކަންތައްތަކާއި، ހުކުމްކުރަމުންދާ ނިޒާމު ކަންތައްތަކާ އެންމެ މީހުން އެއްގޮތަކަށްވެސް 'އެކަންތައްތަކާ އަހަރުމެންނާއި ބޭނީ ކަމެއް ނޫނޭ' ބުނެފި ދުނިޔަވީ ކަމުގައި އަހަރުމެން ބޭނުމެއް ނުކުރަމު. މިކަންތައްތައް މިވަނީ އެންމެހާ މީހުންނަށް ބާރު ވަރުގަދަވެ. ހަމައެކަނި ބާރުވެރިވުން 'ދީނާއި ސިޔާސަތު ވަކިކުރުން' އަހަރުމެން ދީނާއި ބެހޭ ކަމެއް ނޫން މިކަމަކީ. މިކަމަކީ ވެރިވެރިކަމުގެ ކަމެއް. އެއްވެސް ބާރެއް ހުރި ކަމެއް ނޫން ދުނިޔަވީ ކަންތައް ސިޔާސީ ކަމެއް ނުވަތަ އެހެން ކަމެއް. ނަމަވެސް މިކަމުގައި އެކަމަށް ޝާމިލުވާނެ. އެއީ މިވެސް އެކަކަށް ކަމެއް. އަދި ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ސަބަބުތައް إنشاء الله ބަޔާންކޮށްދޭނަމެވެ.

އޭނަގެ މަގާމުން ބާރުވުމަށް. އެގޮތުން އިޚްތިޔާރީން ވިދާޅުވެފައިވާ ކަންތައް މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވާނޭ އަމީރާގެ ވެރިމީހާގެ ހާލަތު ދެނެގަތުން. (އަލްމުސްތަސްފާ/ އިމާމް ޣަޒާލީ/ 2ވަނަ މުޖައްލަދު/ ޞ 390).[3]

އަދި މިގެ މުހިންމުކަން އެނގޭނެ، ވަސްފީ ގާނޫނުތައް ދުނިޔޭގެ ހުކޫމަތްތަކާ ތަފާތުކަމާއި ދިމާލު ވަރަށް ސިޔާސީ ޙުކޫމަތެއް އައިސްފައިވާ ކަމުގެ މުސްލިމުންގެ އެނގޭނެއެވެ. ސަޤާފަތުގެ ހަމަތަކާ ތަފާތުވާ ތަޢުލީމީ ނިޒާމެއް ހަރުކޮށްފައިވާ ހަމައެކަނި ތަރައްޤީގެ ނިޒާމެވެ.[4]

ހ- މިނިސްޓަރުގެ ވެރިންނަކީ ބާރުލިބިގެން ކުރަމުން ދާ އިސްލާމީ މަސްލަހަތު ބާރުވެވޭ ބަޔެއް. އޭގެ ސަގާފަތުވެސް އެހެނިހެން ތަރުތީބުގައި ވަރަށްބޮޑަށް ފިޔަ ފަހަރު ބައިންދާނެކަމެވެ.

ށ- މިނިސްޓަރުގެ ޚާއްސަ ތަނަވަސްތަކަށް[5] ބާޒު ކުރުމުން ކުރަމުންދާ މިލީ ބައެއް. މިހާ މިނިސްޓަރުގައި ޚާއްސަ ވަޒީފާ ވަޒީފާއެއް ނުހިނގުވޭ ހަރަކާތެއްގެ ކަންކަން އެބަ. އަދި މިވެރިންނާއި ޚާއްސަގެ ކުރުމުތަކުން ތަރަޤީކުރުމަށް ތަޢުލީމު الله تعالىގެ އަމުރު ކުރުމެވެ:

Ljȷ ş łÀ Ňz ĀLjÖ Ĭ ō ǟ łȴ łŁ ŁÕ ŇǞ ø Ljō Ń ş NJǖ Ljz ł¢

"އަދި الله تعالى ބަލައިލައްވާ އެއްކަލަކު ހުކުމްކުރުމުގެ ވެރިޔާ، ފަހު އެބައިމީހުންނަކީ ހަމަ ކާފިރުންނެވެ." (މާއިދާ ސޫރަތުގެ 44)

އަދި މިވައްސޫލާއި ދާއިރާގައި އިސްލާމުގެ ހުރަސްތަކުތަކާ ސިޔާސީ ގެރެސްތޮލާވާފައިވޭ. އެއީ ޚަލީފާ ނިންމާފައި ފަހު ބައިގަ އިމާމް ކިޔައިދެއްވާށެވެ.

---

[3] އިމާމް ޣަޒާލީ މިހެން ވިދާޅުވެވަޑައިގެން ސަޤާފަތް ކޮބައިތޯ؟ އެއީ އާންމު މީހަކު އެހެނީ ކާފަރުންގެ ހުކުމުގައި ނުވަތަ ކާފަރުންގެ ގޮތެވެ. އޭނަ ކާފަރުވެރިޔާއަށް އިހްތިރާމު ނުވަތަ ހަވާސް މަސައްކަތް ކާރިދުނީ، އަދިވެސް މިފަދަ އެހެން ކަމެއް ކާރިޔާކަ. ކާފަރުންގެ ހުކުމުގައި ބޭނު ސަޤާފަތް އެއީ ބައެއްފަހަރު އޭނަ ޖިހާދުކަމުން،އެހެނަސް ހަމަ ކާފަރުކަން ނުލިބިގަތުމަސް، މުސްލިމު ތަފާތުކުރު އަންނަހަނދު އޭނަ އެކާފަރު ވެރިޔާގެ ތަފާތުކުރުގައި ނިކަމެތިން އޭނައަކީ ހުކުމުކުރުވާ ކާފަރުންގެ ގޮތުގައެވެ. މިގެ މިސާލަކީ ޚައްޤާބް(رضي الله عنه) ބަދަރު ހަނގުރާމައިގަ ނުކުމެވެއިމަށް ކާފަރުންގެ ވަށާކަރުގެ ޝަރުޠު. ޚައްޤާބްގެ ފަހަރެއް ހުރިހާގައި މުސްލިމުން. އެއީ الله تعالى، ރަސޫލާالله (صلى الله عليه وسلم)އަށް ވަހީގެ ޖިބުރީލުން އަންގަވާފައިވެސް އެވަށާކަރުގެ މުސްލިމުން ތިބިކަމަށް. އަދި ރަސޫލު الله (صلى الله عليه وسلم)ވެސް ސަޙާބީންނަށްވެސް އަންގަވާފާ، މިވެސް މިވެސް މިހެން ފެނިއެޖެހިނަމަ ގަތުލު ނުކުރެ ދެކޮޅުވުމަށް. އެކަމަކު ޚައްޤާބްގެ އަތުވަރިގެންގެ ގެނެވުނުހިނދު ރަސޫލު الله (صلى الله عليه وسلم) ޚާލިދުބްނުއައްބާސް 'މިއަދު ކަލޭގެފާނު ފާރުވާ އެއްކަލައިސް އުމުރުންނައި އެކުގައެވެ. އެހެންމާ ސަލާމަތްވެވޭނީ ފިދުޔަ ދީގެންނެވެ.' މިހާ އެނގޭ އެއްކަލަ ޚައްޤާބްގެ ފިދުޔަވެސް އެދުނުވެސް ހުކުމުގެ ބޭރުން ކާފަރުންގެ ގޮތުގައި ކަމެވެ.

[4] މާނައީ އޭނައަށް އެނގޭނޭގޮތް އޭނާހެދި މަގު. އަދި ވަސްފީ ގާނޫނުތަކުން ހުކޫމަތާ ތަފާތުގައި، މިސާލަކަށް ބްރިޓިޝް ފައުޖް ޤާނޫނުތަކާ ތަފާތުގައި މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ވަރަށްވެސް ނިޒާމުގެ ކާފަރުކަން އަންނަނީއެވެ. ސިޔާސީ ކުރިއަށް އޮތް ތަފާތު މެދުގައި އެބައިމީހުން ބަލާނެ ތަރުތީބުގައިވާނެއެވެ.

[5] މާނައީ ވަސްފީ ގާނޫނުތަކުގެ ހުކޫމަތަށް ޚާއްސަ ތަނަވަސްތަކަށް

ނ- އެއްގޮތަކަށްވެސް ހުއްދަވެވޭނެއް ނުވާނެ މިކާޒިބުކަން އަހަރުމެންގެ މައްސަލަތައް ހިފެހެއްޓެން ދާނެކަން. އަދި އުތެންތެރޭގެ މަސައްކަތް ކުރާކަށްވެސް، އެއީ އިލާހުންގެ މިކާޒިބުކަން، އިލާހަކު ބުނެގެންހުރި ގޮއްސެވިފަދަ އިލާހީ ސިފަވެސް ހަމަ ކާފަރުކަމެވެ.[6]

ރ- މިރަށްތަކުގައި ގާނޫނު ހަދާ މަޖިލިސްތަކާއި ނުވަތަ ކޯޓުތަކުގައި[7] ދިވެ ގާނޫނުތަކަށްވެސް ބޭނުމޭ ކާފަރުން ކާފަރުވެފައިވީ ބައެއް. ސަބަބަކީ އިލާހުން، މިގާނޫނުތަކަކީ އަދުވެރިކަމުގެ ހުކުމާ ދޭހެ އަދި އެގާނޫނުން އާދައިގެ ހުކުމް ކަމުގައި އިލާހުން ގާނޫނު ހަދަމުންދާނީ. މިޤާނޫނުތަކާ މެދު ގާނޫނު ހަދާމީހުން ކާފަރުވެފައިވާ ބައެއް. ސަބަބަކީ މިޤާނޫނުތަކީ އިލާހުގެ ހުކުމް ޝަރީޢަތް ހުކުމްކޮށްދީފައިވާ ބައެއް.[8] އެގޮ ސަބަބަކީ މިހުކުމް(ޝަރީޢަތް)، އިލާހުންގެ(ގާނޫނުހަދާމީހުން) އިންސާނުން ހަދާ ގާނޫނެއް އެގާނޫނު ހުކުމްކަމު އިލާހުން الله تعالى ފިޔަވާ، ހުކުމްކުރުމުގައި އެހެން ބަޔަކަށް ޙައްޤުވެރިކަން ދޭހެވޭތޯ. މިހާ މިޤާނޫނުގައި ބަޔަކު ނަން ދެވިފައިވާ އިލާހެއް، އިލާހުން ދިފާޢުވާ ނަން ބަދަލުކުރެވޭ ނޫން.[9] އިލާހުންގެ ކާފަރުކަމާ ދަރިވަރި الله تعالىގެ އާޔަތްކަމުގައިވާ

ł ¢ ƋŸ ǒ ǟ Ň¢ njǣ ȷ Ljǽ Ĭ ǖ Ł Λ ŃƗ Ljō Ā Łŋ njȸ Λ ōǼ ǒ

"الله تعالىގެ އިޛުނަކުފާއި ނުލާ ދީނުގެ ތެރެއިން ކަންތައްތައް ޝަރުޢުކޮށްދީފައިވާ ޝަރީކުންތަކެއް އެބައިމީހުންނަށްވޭތޯ؟"
(ސޫރަތު ޝޫރާ 21)

އަދިވެސް الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވާ

Ň¢ ǎŸ ǒ ǟ Ňȷ ş ł ǻ ȸ ōŋ ǄĀ ǣ Ā Łǣ Ńǿ LjǕ ŃƗ ł Ƶ Łȹ

---

[6] މިތަންތަނުގައި ޝިރުކުވެރި އިލާހީ ބާރުގެ، ހިތާހަމަޖެހުން، އެއްވެސް މަޖުބޫރުކުރުމެއް ނެތި ހުރިހާކަމެއްގައި ޝަރީޢަތަށް ތަބާވުމެވެ. އަދި އެކަމަށް ދަލީލެއް

ǄǞ Ǽ Ɇ ŇȞ Łǣ ǄɌ ŁŃLjŸ Łʂ ǐ Ň¢ Ȼ njǣ Ƭ ƋŸ ǟ ŇʂŘ łȂ Ā Ȟ Ǟ ȷ ĭ ǬǕ Lj Ǖ Ǻ Ȟ Ǡ ǭ Ǻ Ǘ Ǿ Ȁ ň Ǿ Ň Ǿ Ǿ

"ހަމަކަށަވަރުން، ކަލޭގެފާނަށް ބާވައިލެއްވުނު ތަކެތި، ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ބާވައިލެއްވުނު ތަކެތި، އެބައިމީހުން އީމާންވެއެވެ ކަމަށް ބުނާމީހުން ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައިނުގަނެވޭތޯ؟ އެބައިމީހުން ޠާޣޫތުގެ ގާތަށް ޙުކުމް އުފުލަން އެދެއެވެ. އެހެނަސް އަމުރުކުރެވިގެންވެއެވެ އޭގަދުވެރިކަން ކާފަރުވުމަށް. އަދި ޝައިޠާނާ އެދެނީ ދުރުވެގެންވާ މަގުފުރެދުމަކުން އެބައިމީހުން މަގުފުރެދުވައިލުމަށެވެ." (ސޫރަތު ނިސާ 60)

[7] މިސާލަކަށް ޕާލިމެންޓް އަދި އެހެނިހެން ތަންތަނުގައި

[8] މިބައިމީހުންނަށް އެމީހުން ބޭނުން ކުރާ ޤާނޫނުތަކުގައި ވާޖިބު މިހުންނެއް. އަދި މިތަންތަނުގައި ބޭނުންކުރާ ކާފަރުވެފައިވާކަމަށް އެޒަރާ ހުކުމަކީ އެއީ އާންމު ހުކުމެއް(މުޖުތަހިދުން ޒަރާ ހުކުމެއް)، އެއްގޮތަކަށްވެސް ހުއްސަ ހުކުމެއް ނޫން. މިހާ ވިޒާރާ ކަންތައް މިހާރު ދިފާޢުން އިސްލާމީ ދިޔައިކަންތަކާ ކާފަރުވާ ނުބައިގޮތްތަކެވެ. މިހުކުމަކީ އެބައިމީހުންގެ އާންމު ހުކުމެވެ.

[9] މާނައަކީ އިލާހުން ޤާނޫނު ގާނޫނުހަދާ ބަރާބަރު ނަންބަރު ދިފާޢުވުމަށްކަމަށް އިލާހުން ހުކުމް ކަމަކީ الله تعالى ބާވައިލެއްވި ޝަރީޢަތް ފިޔަވާ އެހެން ޝަރީޢަތެއް ހުއްޓެވެ. މިހާ އިލާހުން ބަދަލުކުރި އަދި އޭތި ނަމޫނާއެއް ދަރުބަރުވާ ކަމުގައި ނުލާ ބައިވަރެކެވެ. އަދި އިލާހުން ކަންތައް ނަފްސުގައި ދީނަކަމަށް ޤާނޫނު އިލާހުން ހުކުމް މަސައްކަތް ކަނޑައެޅުމަށް ފިޔަވައި الله تعالى ދިފާޢު ބަރާބަރުކަމެވެ.

"އެބައިމީހުން، އެބައިމީހުންގެ ބޭބެއި އިލްމުވެރިންނާއި، ރާހިބުން الله تعالى ފިޔަވާ ރައްބުންތަކެއް ކަމުގައި ނަގައެވެ." (ތައުބާ ސޫރަތުގެ 31)

ތަޤުލީދު އިލްމުވެރިން އެއްގޮތަކަށްވެސް އިޞްލާޙުވެއް ނުވާ މިއާޚިލާފަކީ ދުޝްމަނުގާއި ދީނާ އަރިސްކުރިވާ އާދަތަކެއް ކަމާއިމެދު.[10] އެހެންވީމާ ޢުލަމާއުންނަށް ގޮތް އުޅުބަޔަކުމީހުންނަށް الله تعالىއާއިއެކު ޝަރީޢަތް ހެދުމުގެ ހައްޤު އެމީހުންނަށް ލިބިގެންވާ ބައެއްކަމުގައި ދެއްވާކަށް ބައެއްވެ. އަދި އެމީހުންތައް، އެހެގާމުތަކަށް ހުވާމީހުން އެނގަސް އެމެންބަރުންތަކަށް الله تعالى ފިޔަވާ ރައްބުންތަކެއް ކަމުގައެވެ.

ބ- އެއީ މިފެރިންނަށް ފެރިންކަމަށް ގަބޫލުކޮށް އަހަރުމެން އެމީހުންނަށް ބައިއަޅާ ހިފުން. ނުވަތަ ހުކުމްތަކުގައި އަހަރުމެންގެ ފެރިމީހާއަށް އެއީކަމަށް ގަބޫލުކުރުން. މިފަދައިން ގަބޫލުކުރުމަކީ ހަރާމްކަމެއްވެ. ސަބަބަކަކީވެސް އަހަރުމެންނަށް މިކަމަށްޓަކައި އެއްވެސްކަހަލަ މަޖުބޫރުކަމެއްނެތި އަހަރުމެން އެއްބަސްވެއްޖެނަމަ، ރަމިއްޖެނަމަ، ނުވަތަ އަހަރުމެން ހިތުން މިފާއަށް އަހަރުމެންގެ ފެރިމީހާކަމަށް ބަލައިގަނެވަ، އަހަރުމެންނަށް އެ އަރުވާލި އަހަރުމެންގެ މައްސަލަ އޭނަ ހިންގާ ކުރުމު ސިޔާސަތު ދެމިއޮތުމަށް، އޭގެ ނަތީޖާއަކީ އެކަމަކު އެއީ ރުހިގެން ހުންނަ މިފާއަށްވެސް ދީނުން ބޭރުވެއްވާފިހެއް.[11] މިމައްސަލަ ބަލަން ބޭނުންކަމަ "އަލްފަތާވާގެ އަލްކުބުރާ/ މުޖައްމަޢު 4/ 118ބ" ބައްލަވާ.

ޅ- މި ކުފުރުގެ ސިޔާސަތުތައް ދިފާއުކުރަން މިޔަށް ވަކިކުރުމަށް ތިމާބީހުންނަށްވެސް الله تعالىގެ ދީނުން ބޭރުވެއްޖެވެ ބައެއް. ސަބަބަކީ އެބައިމީހުން ތާޢަތުގެ މަތުގައި ހަނދުރާތަކުރަމުންދާތީ. الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވާ:

Ňğ ɀ NJǉ Ā ƋÛ ō ǟ njŌ Ɇ njG Ł è Ƀ Ň ɀ Ljȷ ɀ NJŸ Ň Ǩ Ā LjŌ

"އަދި ހަމަކަނޑަދުންވެސް ކާފަރުވީމުން ހައްދުރާތަކުރަނީ ޠާޣޫތުގެ މަގުގައެވެ." (ނިސާ ސޫރަތުގެ 76)

އަދި އެފަރާތުއްގެ މަގުގައި އެމީހުން ހަނދުރާތަކުރާ އެތާޣޫތަށް ހުކުމުގެ ޠާޣޫތެއް. ހުކުމުގެ ޠާޣޫތު އެކަށެޅިގެންވާ އެމީހުން މިސާލު ދުސްތޫރުތަކާއި، ވަޟްޢީ ގާނޫނުތަކާއި، އަދި އެދުނިޔަވީ އުސޫލުތަކާ ފެރިންތަކައި ފާސިޤުންތަށްވެސް. މިގެ މީހުންނާއި، މިމީހުންގެ މިސިޔާސަތު ދިފާއުކުރަން ހަނދުރާތަކުރާ ފައުޖުކުރާ ބޭފުޅުން މިހުކުމުގެ ޠާޣޫތުގެ މަގުގައި

---

[10] އެހެނީ މިއާދައްތަކީ الله تعالىގެ ޝަރީޢަތް ފިޔަވާ އެހެން ޝަރީޢަތެއް ގާއިމުކުރާއި ގެންގުޅުމަށް އަރިސްކުރިވާ އާދަތަކެކެވެ.

[11] ނަމަވެސް މިތަނުގައި ފަރަގުކުރުން ބޭނުންވެ؛ ބައެއްމީހުން މައްސަން ރުޤޫޔާ އެވަސް ކުފުރަށް އެދިގެންބައް ނޫން، އެމީހާ މިކަން ކޮށްފައިވަނީ އިލްމުވެރިންތައް އުޞޫލާޚިލާފުއް، އަދި ވިސްނާފައި މީހުން އެހެންގޮތްތައް ނުކުއް ނޫނުހޭ، ނުވަތަ ދެން އަނެއްމީހާ މިއަށްފުރުތަކުރާ ފައިސާގެ ކުއްވާ ވާރުވައި އެކަން ކުރާމީހާއި، ދެން މީހާ ބައްސާ ޖިހާދު ޒިންދަގީއިންނާއި ބައެއް ޝަރީޢަތަކަށް ތަރުވާކުރާމީހުންނަށް މިޙައްސަލަ ކަމަށް އެކަމެއްގެން އެއްޗާ މީހުން، އެމީހުންނަށް އެއްގޮތް ފެރިމީހާއަށް الله تعالىގެ ޝަރީޢަތަށް ހުކުމްކުރާމީހުން ނޫންކަން، އެނަމަކީ الله تعالىގެ ދީނަށް ކާފަރުވެފައިވާ މީހެއްކަން، މިހުރިހާ އެއްޗެއް އެނގިހުރެވެސް އެމީހުން އިއްތިބާރުކުރި އެއީ އަހަރުމެންގެ ފެރިމީހާ، އެކަމަކު ކުރުމަށް ތާއަތްތެރިވާއިރު. މިކަމަށް އެއްޗެއް ޤާނޫނާ އެމީހާ އެހެން އިސްލާމްދީނުން ބޭރުވެ. ސަބަބަކަކީވެސް އެކަން އަމިއްލައަށް ކުފުރަށް ރުހި، އަދި އެހެންމީހުންނަށް ކުފުރަށް ރުހުން ގޯސްއާއި.

ހަނދާނުކުރާ މީހުންނަކުމެ. އެހެންވީމާ ތިޔަބޭފުޅުންގެ ވަގުތުގައި ހަނދާނުކުރާމީހުންނަކީ އެއްވެސް ސަލާމަތްވެސް ނުތީ ފަރާތުން
ކާފިރުން.[12] އަދި الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ:

Ňğ ɀNJȡ Ā ƋÛ ō ā ɂ Ljō njŬ Ǐ ā ɀ ł ƫ Ljõ Ā ŁǶ ŁǪ Ł Λ

"އެބައިމީހުން ތިޔަބޭފުޅުންގެ ގާތަށް ދުޢާކުރޭ އަޑުއަހާން އެދޭއެވެ." (ޣާފިރު ސޫރަތުގެ 60)

الله تعالىއަށް ޒިކުރާ އެއްވެސް އެހެން ފަރާތަކަށް ދެރަކުރާ ވެގެން ހުރެގެން އުފެދިފައިވާނަމަ،[13] އެހުރުމާ އުފާވާ ފަރާތް ޝާކު އެކަމާއި ދުރުވެން ހުރި ޝާކު الله تعالىގެ ސަކަރާތް ޒިކުރާ އިތުރު ސަލާމަތާކުން ހުކުމުކުރާނަމަ ޝާކުވާނީ ބޮޑުވެކަން.[14] ނުވަތަ މީހާގެ ބަހުން މިސިސްބަލްތައް ދިފާޢުކުރަނީ، މިސާލަކަށް ބަހެއް ތެޞްވީރާދާއި، ބަހެއް މީޒާނަކާއި، އަދި ބަހެއް ސައިކޮލޮޖީކަލް ދަރުމަ ކުރާމީހުންވެސް ހިނގާ. ވީމާ މިހިރީ އެކަމަކަށް ވިސްނާލައިދީ އަހަރުމެނަކަށް އެނގޭ އެކަތަ މިކާފިރު ދަރުމަތަކުގެ ދިޝަކުރަނިވި އަހަރުމެން މަސައްކަތްކުރުމަކީ އޭގެ ހަރާކާތުގެ ކަންތައް. އަދި މިކަންތައް ވަރަށް ބޮޑު ސާފުކަން އެނގޭތޯ މިހާ އަކުވަނާ ވަގުތަކުގެ ބޭބޭ ކާނާކައިފައިވާނަމަ.

ކ- އެއްވެސް މުސްލިމަކަށް މިދައުލަތުގެ ވެރިންނަކަށް އެއްވެސްކަހަލަ ކުރަމަކުންދަނިކޮށް އަނގައިންކަށް ނުޖެހޭނެ. އަދި އެމީހުންގެ އެއްވެސް ގޮތަކަށް މިތާ މިހަރު ގާނޫނުތަކަށް ކުރަމަކުންވާކަށް ނުޖެހޭނެ. އެކަމަކު އެމީހުން އެބާއި ހިދާޔަތް ހިދާތުން ދެޝަރުތުތަކާއިގެން:

- ޝަރީޢަތާއި ހިލާފުވެގެން ނުވާނެ
- އެއްވެސް މުސްލިމަކަށް އަނިޔާއެއް ވެގެނެއް ނުވާނެ، ނުވަތަ އުނދަގޫއެއްވެސް ވެގެނެއް ނުވާނެ.[15]

ރ- މި ވަޤުތީ ގާނޫނުތަކަށް ގުޅިވަޑައިގަތުން ހުކުމްކުރާ ކަންތަކެއް ބެލެވޭނީ ދާދިފަހު ކުރުކުރުގެ ގޮތުގައި؛ އެ ތަނަކީ ކުރިން ޝަރީޢަތް ގައިމުކުރާ ތަނަކަންވެފައި ކުއްލިއަކަށް މިވަޤުތީ ގާނޫނުތައް އެތަނުގައި ތަނފީޒުވެއްޖެނަމަ އެތަންވާނީވެސް ދާދިފަ ކުރުކަން، ނަމަވެސް އެތަނުގެ ވައްކަން އަސްލު ދާދިފަ ކުރުކުރުގެ ހުކުމު ހުކުމްތަކެއް ނުޖެހެންދެވެ.

---

12 މިކަމުގައި ކުޑަ އިހުތިލާފެއް އައިސްފައިވޭ އެމީހުންނަކީ ކާފަރު މިހަކަ ވަކިވަކިން ކާފިރުކޮށް ބެހިފާލާފައިވާ ނޫނީ ކާފިރުކޮށް ބެހިނުވާ ވަކިބަޔަކަށްތޯއެވެ؟

13 ޝަރީޢަތަކީ ހުކުމްކުރުމާ މީހާގެ ގޮތަށް

14 އަދި ހަމަ މިހުކުމުގެ ދަށުން ވަންނާނެ ކުދިކުދި ހިޔާލުތަށް، މިސާލަކަށް މިސްކޮތް ޖަމާޢަތް، ނުންނަމަ ކުރިއުޅުމަށް، ނުވަތަ ކުޑަކުޑަ ބަދަލުތައް، އަދި އެހެން ހުރިހާ ހިޔާލުތަކާއި ބޭގެ ދަރަނި ވަރަށްގިނަ. އެހެންވީމާ މިދީފާޢުކުރަނީކަމެއް އެއްޗަ ބަޝަރީޢަތުގައެވެ އަދި ބަލައިނުގަތުމަކީ ހަމަ އެއް ކުފުރުގެ ދަރަނި.

15 މިސާލަކަށް ބަލާލާ ބަހެއް ހަމަޖެހިގެން. ހަމަޖެހިގެން ބަލާލާ ބަހެއް އަނިޔާއާއި ކުރިމަތިލާން. އެހެންކަމުން ގަވާއިދު ދޮޅުނގޮތަކަށް ނުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ގަވާއިދު ދޮޅުނގޮތަކަށް ބޭނުންކުރުމަކީ ހުކުމާއި ބޮޑު ނުވާނެ މިސާލެއް. އަދި އެމީހުން މުސްލިމުންނަށް ހަމަވެސް ގަވާއިދު ދޮޅުނގޮތަކަށް އެއްވެސް ހަރަކާތެއް އެއްބަޔަކު ނަގާނެއެވެ. އަދި ކަމަކަށް ބަލާތީ. އެއީ ހަމައެކަނި އިސްލާމީ ޙުކުމްތަކުގެ ތެރެއިން.

2- ދީން މީހާގެ ވަޒާރަތުގެ ކަންތައްތައް، މިސާލަކަށް ގައުމުރައީސަކަށްވުން، ނުވަތަ ހިސްބާގެ ޤާޟީއަކަށްވުން، ނުވަތަ އަންހެން ކުއްޖެއްގެ ވަލީވެރިއަކަށްވުން:

މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ކާފަރުން ޖިހާދު ނުކުން ހުއްދަވެއް ނުވާނެ ވަރަށްވުރެ ބޮޑުކަމެއް ދިނަ ޤާނޫނީކަމުގެ މަގުން؛ ކާފަރުކަން ހުއްދަވެއް ނުވާނެ މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ވެރިއަކަށްވުމުގެ އަދި ޤާނޫނީ ހިސާބުގެ ނަމާދުވެސް ބާރުވެރިކަން، މިޤާ އާންމުކަން މުސްލިމުގެ އިމާމަކަން ނުވެވޭނެ. އަދި އާންމު ހުކުމް އެނގޭގޮތު އާންމު ދަރަޖައިގެ މީހަކު ނަމާދު ކުރުނަމަ އުޅޭކަމުގެ ނަމާދުވެސް ބާރުވެރިކަން ނުވެވޭނެ. އަދި ކާފަރުކަން ނުވެވޭނެ މުސްލިމު އަންހެން ކުއްޖެއްގެ ވަލީވެރިއަކަށް، އަދި އާންމުކަން މަޖިލިސް ނުވެވޭނެ.[16] ދީން ކާފަރުކަން މުސްލިމުގެ މުދަލުން ވާރުތަވުމުގެ މައްސަލައަކީ ބާރުއިރު ކާފަރުކަން މުސްލިމުގެ މުދަލުން ވާރުތަކަމުގެ ނުލިބޭނެ، އަދި އާންމުން އުކަހަކަން މަސްއޫލިއްޔަތުވެސް ނުކުރާނެ. އަދި ދަރުވާ އިސްލާމްގައި ވާއްޖެ އެއްކޮޅުގެ ބާރުވެސް އާންމުކަން ނުވެވޭނެ.

3- ކައިވެނީގެ ހުކުމްތައް:

ހަމަކަށަވަރުން ކާފިރު މީހާ އަދި މުރުތައްދުވެފައިވާ މީހާ މުސްލިމަކަށް ނަމާދު އަޅާ މީހާ[17] ނުވަތަ ދީނަށް އުއްޖި ޔާހާ މީހާއި މުސްލިމު އަންހެން ކުއްޖެއްގެ ކައިވެނިޖެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ކާފަރުންނަކަން ނުވެވޭނެ މުސްލިމު އަންހެން ކުއްޖެއްގެ ވަލީވެރިއަކަސް. އަދި އާނަ މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި ހުރި ކައިވެނިކުރި، ދީން އުއަންކަރު މުރުތައްދުވެއްޖެނަމަ އުމުރުންގެ ކައިވެނި ބާތިލުވާނެ،[18] ދީން މިކަންތައް މިހާރުގެ މިހާރުތައި އަލާމާތްޕާވާކަމެއްވާނެ. ޔަޤީން ކައިވެނިވެ ބާތިލުވާނީ ބައްޔަވާނެވެ.

4- ވާރުތަވުމުގެ މައްސަލަ:

ދީނުގެ ހިލާފުވުމެއް އޮތީ، ވާރުތަވުން މަނާކުރާ ކަމެއްކަމުގައި. ނަމަވެސް މިކަމުގައި އިސްލާމް ތައުލީމުގެ ހުރި އިސްލާމް ޤުރުއާނުގައި (الله تعالى އާޔަތަކުންނަން ބަޔާނެއް ފުރުޤާނު) މިކަމުގައި ހިލާފުވުމަށްއިސްލާމީވިއެވެ. އުނާޒަރުން ހުއްދަކުރުމާއި ގޮތުގައި ކާފަރުގެ ފަރުޒުން މުސްލިމުގެ ވާރުތަވާކަމެވެ. އިމާމް އިބްނު ޤުދާމާގެ އަލްމުޣްނީއަށް، މުޣްނީއަލްމުހްތާޖު 2، 442ބ ގައި އަދި

---

[16] ދ ހާޒ، އަބަދުގެ އަބަދަން ކައިވެނި ހުރާއްވެގެންވާ ތިމާގެ މީހަކަސްވެސް

[17] މިތަނުގައި ނަމާދު އަޅާމީ ގެންނަ އާދަޔާއި މުއިނީ އުޅޭ ޝާފިޢީ ބައްޓަނުގެ މުސްލިމުން ކައިވެނި ކުރުކަމާ ބާޒުގަކަން ވާޖިބު

[18] އަދި އުމުރުން އެކައިވެނީގެ މަތީގައި ދުނިޔޭބާއްޖެނަމަ އުމުރުންނަން އުކުރުވެނީ ޖިނާ

އެއަށްފަހު އަދި ބައިތުލްމަގުދިސްގައިވެސް މިކަންތައްތައް ބައްލަވާފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެދުވަހުގެ ބަސްތުރުވެސްވެސް ރަސޫލާކުރެއްވީ ނަމާދު. ސަލާމަތް އެއްވެސްކަމަކު ހިފާފައެވެ ނަބީ ބައްޕަ، ބޮޑުރަ ނަބީބުރަހާކާއި އިދިރާކުރެއްވި ނަބީކާއިވެސް. އެދުވަހުގެ އަކަމުގެ ހުރިޖަހާ ނަސްރުގެ ފަރުގަޔަށްވެސް ބައޮށް ސަރާބެއްގެ ބަސްތުރުކަމުކުރިން. ނަމަވެސް ރަސޫލު الله (صلى الله عليه وسلم)ގެ ރަޙްމަތުފުރިހަމަ އެހެން އެއްވެސް ބޮޑުވެރި ބަސްތުރުކަން ބޮޑުވެއް ނުހުންނާނެއެވެ.

5- ޚާއްޞަ ދުޢާ ތަޙިއްޔާތުގެ ވަސީލަ:

ހަމަކަނަވަރުން ޚާއްޞަ ދުޢާ ތަޙިއްޔާތީ ދެކަމަކުންނެވެ. އެއީ އިމާންތެރިން ނުވަތަ އަމާނަތްކުރުންނެވެ.[19]

ފުރަތަމަ އިމާންތެރިކަން: އިމާންތެރިކަމަށް، ހުކުމްކުރާ ފާރުވެރިކަމާ އިސްލާމްދީން[20]

ދެން އަމާން: މިކަންވެސް ދެބައިކަން ބެހިފައެވެ. އެއްބައިކަ ވަރުގެ އެނގި، ކަސްރެއްގެދެންވާ މިޔާ. އެއީ ވަރުތީ އަމާނެއްގެ އިސްލާމީ ދައުލަތުގެ ބޮޑުއަކަން ހުއްދަވާއިއްޔާ، ދާއިމީ ގޮތަކަން މަޤުރޫޒަށް ވަކި ވަރުގެއް ކަސްރެއްގެ ފައިވާ މިޔާ.

ދެވަނަ ބައިކަ: ދާއިމީ ގޮތެއްގައި ހުރި އަމާން. މިއީ ޖިހާދީނަކަށް އިސްނަ އެއްޗެއް.[21]

ބޭނުމިތަ ދުސްފައިގެވެސް، އަމާންވެސް ސަލާމީ ދީނުތަކުގެ ކާފަރުންނަށެވެ. މުސްލިމުންނަކަށް އެއްވެސްފަދަ އަމާނެއް ނުވެއެވެ. އެއްވެސްފަދަ އަމާނެއްގައި ނުވާ އަސްލު ކާފަރެއް ނުވަތަ މުސްލިމުންދިހަސްވެސް ޚާއްޞަ ދުޢާ ހުއްދަވެގެންނުވެ.[22]

---

[19] އިމާންތިލައި ހުސްޖުރިރުވަނަސް الله تعالىއަށް އިމާންތިން އަދި އަމާނަތް އަހުދުއްތިން ނުވަތަ ޖިންނާތެއް

[20] ސަލާމަތް މަގުމަތީނަށް މިޔާ "السلام عليكم" ބުނެވެއިލިނަމަ އަހަރުގެނަނަށް ރޮތީ ރާނަތަ ދުސްތިލްބެއްގެ ނިޔަދުމެވެ. ނުވަތަ ކިނބާސްއިތު ހަމާލައި "الحمد لله" ކިޔައިދިނަމަވެސް އެދިހަ ދުސްތިލްބެއްގެ. ނުވަތަ "استغفرالله" ނުވަތަ "سبحان الله" ފަދަ ބަސްއް ރާނަގެ ދުރުން ބޭނުމަކުރެވެސް އެދިހަ ދުސްތިލްބެއް ކަމަކެވެ. ދެން، ރާނަގެ ފަރާތުން ފުރަސި ކުރުރާފަދަ އަމަލުއް، އެހެންނަލެއްޖެނަމަ އެއި ވަކި މައްސަލައެއެވެ. ނަމަވެސް ހެނދުނުގެ ހެބައިން އިސްލާމީ ސިފައެއް ފުރިއްޖެނަމަ ފުރިހަމަ ހުކުމްކުރަނޮޖެހޭ ދުރަތަމަ އަރަރުވެސް ފުރަސްޖެނަމަ ރާނަމަ ދުސްތިލްބެއްގެ، ރާނަގެ ފަރާތުން ކުރުބައް ފުރިހަމަޖެހެމަކަތް ދަނޑުދުނެވެ. އަސްލު ދީންގައި އިސްނަ ބޮޑަ މިއީއެވެ. ދެން ރާނަތަ ދަރުޖެހިހާވެ ބޮލުން ގޮތި، ނުވަތަ ކައިވެނިޖެއް ކުރާނަމަ، އެދިހަ ކޮންކަލަވަ މިހެއްގޮ ބަވަންޖެހެއެވެ.

[21] ޖިހާދީނަކަ އިސްލާމީ ދައުލަތުން އަހުލުއްޒިއްމަތު ފަރަކަ ކުރާއިރު އެވަޝްޤުގައިވާ ސަލާމީ ދީނުތަކުގެ ކާފަރުންނަށެވެ. މިބައިމީހުން ތިބޭނީ އަހަރަކު ވަކި އަދަދެއް ޖިޒްޔާއެއް ދީގެން، ނިޔާމީތަކާއިއްކަރެއެވެ. މިދީހުންގެ ޚާއްޞަ މުދަލަކީ ހުއްދަވެގެންނާ އެއްބައިމީހުން ނޫނެވެ. އަދި ޖިހާދީނަކަށް އިޖުރަ ސަރުކާރުމެވެ. އެއީ އެދީހުން އެ ހެދި މުސްލިމުންނަށް އަސަރު ފުރިހަމަކަން ކިޔަމަންތެރިވާންޖެހޭނެއެވެ.

[22] މުސްތަޤްމިނުން ދިޔައިން ބޮޑުވެ މިހަނަ މަޖާލިއެވެ. އެހީގެ ދިނުމަށް ސަލާމާ ހަދުވައި ގައުމުގެ ދަށަކަށެވެ. މަޖާލިހުން އެންދޭސީ އެހީކަ އެއްވެސްކަރަ އަމާންތެރީގެ ދަރުގައިނުވާ ކާފަރުއްކަން؛ ނުވަތަ މުޙަމްމަދުއްކަން؛ އެކަން އެންގުމަން ތަބާވުއްރެ މައްސަލަ ކާނަގެ ދީނުގައި، ނުވަތަ ފިދުޔާއެއް ދީނުގެ ނުހުންނާނެއެވެ.

6- ޖަނާޒާއާއި ވަޅުލުމުގެ މައްސަލަތައް:

ކާފަރާއި މުރުތައްދުވީމީހުން މަރުވުމުން ހިނައިގަތުމާއި ނުވެއެވެ. އެމީހުންގެ މައްޔަތު ނަމާދެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި މުސްލިމުންނާއި އެކުގައި ވަޅުލެވުމަކީ ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެ ވަޅުމަތީގައި، އެކަލޭގެ ގަބުރުގެ މަތީގައި ހުރުމަކީވެސް މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެއަށް ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދުމަކީވެސް ނުވެއެވެ. އެކަމަކު އެބައިމީހުންގެ ޖަނާޒާގެ ފަރާތުން ހިނގާފައިދިއުމަށްވެސް ހުއްދަވެގެންނުވެއެވެ. މިއީ ކާފަރުންގެ ފަރާތުން ބައިއަވާފައިވާ ފިޔަވަޅުތަކެވެ. އެބައިމީހުން ދިރިއުޅުއްވާ އިރުވެސް، އަދި އެބައިމީހުންގެ މަރުގެ ފަހުންވެސް، الله تعالى ވަޙީކުރައްވައި

Ňȼ Ňō ɀ ł è Łǿ Łş Ňȼ ăŸ ō Ā njæŁɜ ĭ äǫşŌ łȀÔLjĂkLjōLjɍŃĿş ł Ⱦ ’nǫnjŬ

"އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މަރުވެއްޖެ މީހެއްގެ މައްޗަށް، ކަލޭގެފާނު ދުވަހަކުވެސް ނަމާދު ނުކުރައްވާށެވެ! އަދި އޭނާގެ ގަބުރުމަތީގައި ހުއްޓިވަޑައިގެންނެވުމެއް ކަލޭގެފާނު ނުހުންނަވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުން الله تعالىއަށާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ (صلى الله عليه وسلم)އަށް ކާފަރުވިއެވެ." (ތައުބާ ސޫރަތުގެ 84)

އަދިވެސް الله تعالى ވަޙީކުރައްވައި

ɂ Łæ ŃȀNJę Ʉ Ňō Ńş NJŪ ĭ ä ɀ ŁǭōĀ LjĀōŁŋŃɀ Ljō Łş Ł ƙ Ňō njȀ

"މުޝްރިކުންނަށްޓަކައި ފާފަފުއްސެވުމަށް ދުޢާކުރުމަކީ، ނަބިއްޔާއާއި އީމާންވި މީހުންނަށް އަދި މުއުމިނުންނަށް ނުވާކަމެއްކަމެވެ. އެބައިމީހުންނަކީ(މުޝްރިކުންނަކީ) އެބައިމީހުންގެ ގާތްތިމާގެ މީހުން ކަމުގައިވިޔަސް ހުއްޓެވެ." (ތައުބާ ސޫރަތުގެ 113)

7- އަލްވަލާ ވަލްބަރާގެ ހުކުމަށް:

ވާޖިބުވެގެންވޭ، މުއުމިނުންނާއަށް އާންމު އީމާންތެރިކަމުގެ ދިންވަރުން ރޫހާއި އެކުވެރިކަން ގާއިމުކުރުން އަދި ހަމައެފަދައިން ކާފިރުންނާއި އެކުވެރިކަން ބައްދަލުވުމަކީ ހަރާމްވެގެންވެއެވެ. އަދި ހަމައެފަދައިން ރޫހާގެ ޔަހޫދީން ބައިވެރި، ނަޞާރާއިން، އަދި މަޖޫސީންނާއި، ފަދަ ކާފިރުންނާއި ޖެހޭ، الله تعالىއަށްޓަކައި، ރޫހާއަކީ ކުރަށް ދޭން ކަމެވެ. އަދި އެއްވެސް ހާލެއްގައި ކާފިރުންނާއި އެކުވެރިވެގެނެއް ނުވާނެ މުސްލިމުންނަކީ އެއްވެސް ކަލެއްގަ. އެކަމަކު ޖެހޭ ކާފިރުންނާއި ދުނިޔަވީ ކަރުގައި، ރޫހާއަކީ އަހުލާގުބައިން ދެވުނެވެ.[23]

---

23 މުޙައްމަދު ޖަމީލް ޒީނޫ

8- ރިޔާޟަތުގެ މަޖްލިސް:

ރިޔާޟަތުގެ ކަންތައްތައް ބިނާވެގެންވަނީ އީމާނާއި ކުރުމުގެ މަސައްކަތް. ވީމާ މުއުމިނުންގެ މަސައްކަތް ވާޖިބުވޭ، ކާފަރު ދަރުމަތުގެ ތަރައްޤީން ނުވަތަ ކާފިރުންގެ ތަރައްޤީން ރިޔާޟަތް ނިކުތުން، އާސަހަން ކުރަމުންދާވެގެންވަނީ. ސަބަބަކީ އުމުރުގެ ދިނުމުގެ ސަލާމަތްވުން ފިލުވައިދެނީ.[24]

9- ޤާދިރީގެ ހުސްމެތާނީ، އަސްލަމިއްޔާނާ، ދުރާޒާ، ގައިގެ ދުރާޒާ، ޝިޔާޤާއި، ހަޤާޤީއާ، ތިޖާނީގެ މަޖްލިސްތައް:

ޤާދިރީ ހުސްމެތާނީ، އަސްލަމިއްޔާނާ، ދުރާޒާ، ގައިގެ ދުރާޒާ، ޝިޔާޤާއި، ހަޤާޤީގެ ހުސްމެތާއް ބަންގުރާނުން ޢިލްމާއި ކުރުމުގެ މަޖްލިސްތަކެވެ.

10- ތިޖާނީގެ މަޖްލިސްތައް ނުވަތަ ބިންތުކުގެ މަޖްލިސްތައް:

މިމަޖްލިސްތަކަށް ބަންގުރާނުން ޢިލްމާއި ކުރުމުގެ މަޖްލިސްތަކެވެ. މުސްލިމުންނަށް ހައްދަވައިދެއްވާ ނުވާ ކަމަކާއިނުލާ ދަރުމަވުރުތަކަށް ދީނަށް. އަދި އުޅުނުގައި ހުރިހާފަސް މަޖުބޫރުވެގެންނުވި އޮންނަނިކަން ހައްދަވައިދެއްވާ ނުފެއްވޭ. ހަމައެކަމަކީ ކަމަކާކުރާފަސް ހައްދަވައިދެއްވާނުވާ އަހުރެން ނުލާ ދަރުމަވުރުއިސްލާމުކަން ފަރުމާއެ. އަދި ޤާނޫނާން އުޅުނުގައި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަށް ޤާނޫން ދީނުގެ ނޫނީ.

11- ހާޟިރުގައި ހިނގާ ބައެއް ކަންތައްތައް:

މިސާލަކަށް ކަމަކަށް އަހަރެ މުސްލިމުކަމާއި އިދާރާތަކަށް ހަރަކާތް ނުދެއްވިން. މިހާ ބައްޔަށްގެ ވުޖޫދުވާމެދުގައި ކަމަކުރިއާ ފާސިލުކަން ހުރިން ދުނިޔަވީ ކަމެއެވެ.

ފުރަސަތަކީ ބައްޔަށްގެ ވުޖޫދުވާމެދުގައި ވަރަށްބޮޑު މަދު ކަންތައްތަކެވެ. އަދި މިކަންތައްތަކަކީ ފުރަސަތު ބަލާއިލީމާ އެއްޗެއް އެތައް ކަމަކީ މިކަންތައްތައް ބަދަލުވެގެން އަންނަން. ކުރިއަށް އިމާމު ބައްދުލުވާރިދު ބިން ބައްދުލުވުމުގެ(فك الله أسره)

---

[24] އެއީ އުމުރުގެ ދެބައިގައި އުޅުނުގެ ފާސިލުކުރި އުމުރުގެ(ކަމަކުރުގެ) ޖަމާޢަތް ބޭނުން. މިސާލަކަށް ބަލާނަމަ އަހަރުމެން މިހާ ބިލާ އެކަމަކުރުންނަށް ވެރި ކުރިއާރު އިންސާފް؛ ޚުޠުބާ ދެއްކުން، ބުނެފައި ދެއްކުމަށް ކަންތައްތަކާ ކުރުމުން އުމުރުން، އުމުރުގެ ކަމުރުގައި ވަރުގަދަވެ ބޭނުން. އެކަމަށް އަހަރުމެންގެ ދެބައިން މިތަނުން ރިޔާޟަތްތަކުގެ އެއްވެ ބޭފުޅު ދިރިއުޅުން އެންގެވިކަމުގެ އުމުރުންނަކަށް ނުވިބޫނުންނުވެއްޖެއެވެ؟ އަދި މިކަންތައްތައް މިހާރު ހުރިހާއިރު މުސްލިމުންނާއި އިދާރާތަކާ އެހީވެސް ވެވޭ.

ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވަނީ ބަޔެއް އިލްމުވެރިންގެ ބަސްތަކެއް: "މިކަމާއި ދޭތެރޭގައި ބަލާލާ މިކަންތައްތައް ހުރިން ބޭނުންނުކުރަމަ އެބޭފުޅުން މިކަމާއިގުޅޭ ބާރުއަޅުއްވާފައި އޮތްވަރު، އިބްނި ތައިމިއްޔާ(رحمه الله) މަޖްމޫޢުލް ފަތާވާ/ މުޖައްލަދު 12/ 468ޞ، މަޖްމޫޢުލް ފަތާވާ/ މުޖައްލަދު 7/ 395ޞ، މަޖްމޫޢުލް ފަތާވާ/ މުޖައްލަދު 13/ 58ޞ، އިބްނު ޤައްޔިމް އަލްޖަވްޒިއްޔާ(رحمه الله)ގެ އަސްމާއުއްސަލާތު، އިބްނު ޤައްޔިމް އަލްޖަވްޒިއްޔާ(رحمه الله) ލިޔުއްވި ޒާދުލް މަޢާދު ފޮތުގެ 27ވަނަ ސަފްހާގައި ހަމަ މިކަމާއި ދޭތެރޭގައި. {އަންނުމާނީ މިކަންބެއް އައިސްފައިވާނީ އަލްއަސްމާއު ވަލްއަޞްނާމުގެ ނަމުގައި}، އިބްނު ރަޖަބް(رحمه الله) އިޣާޘަތުލް ލަހްފާނު/ މުޖައްލަދު 3/ 157ޞ. ގައިވެސް ގެންސްދެއްވާފައިވޭ މިކަމުގެ މުރިންމުކަމަކީ އިސްލާމްދީނުގައެވެ."[25]

و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين

---

[25] ފިޔާ އެއްވެސް މުސްލިމަކަށް "ތިރީ ފަރިބައިއްގެ ކަލޭކޭ" ކިޔާފައި ދުޢާކޮށްލުމަކަށް ނުހުންނާނެ މިފަދަ ސަލާމްތައް، އެއީ ވަގުތީ ސާބިތުކަން ދިނުމަސަލަ ޙާއްޔާނީ އަހިސް ކޮންމެ މިހާރުގެ ގައުމެއްގެ ކާރިސާވަމުއް. ކައިވެނިކުރި ކުއިއަސް، ވަޅިދިނަސް، މުދަލުން ވާރުތަކުރިއަސް، ޤަތުލު ދިނަސް، ނުވަތަ މިތަންގެ ފުރިހަމަކަން އޮތަ ކިޔަމަންކަން އަދާކުރަންވީއަސް، ނުވަތަ އެހެން ކަނޑައެޅުން އޮތަ މިޒާ ހުރަހަށް ވިދަސް، ކޮންމެއްވެސް ހިސާބަކުން އަހިސް ގައިގަ ކުރާވާ ނުވާނެ ޢުތުރު ނުކުންނާނެއެވެ. ފިޔާ އެއްވެސް މީހަކަށް ނުބުނެވޭނެ، އެއީ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމުން ތިއެގެންކުރި މީހަކަސް "ތިކަންތައް އަދި ބަހައްޓާށެ"، އެހެކަސް އެމީހަކަށް ބުނަންޖެހޭނީ ހިސާބު އަވަހަށް ތިކަން ބަދަލު. އެހެން މިކަމަކީ ދީނުގެ ގަވާއިދު ގެންގުޅުމުގައި ވެސް ތިބާ މައްސަލަތަކެއް އެކުލެވިގެންވާ ކަމެކެވެ.